

นวัตกรรมการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในยุคดิจิทัล

Revenue Collection Innovation for Sub-District

Administrative Organizations (SAOs)

in the Digital Era

วิภา มาเที่ยง^{1*} สมเกียรติ ชื่นอยู่² ศุภชัย นาสิลพร้อม³ พิษณุ บุญนิยม⁴

Wipa Matheang,^{1*} Somkiat Chuenyoo,² Supachai Nasinprom³ and Phitsanu Boonniyon⁴

Article History

Receive: April 3, 2026

Revised: April 21, 2026

Accepted: April 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเสนอแนะให้มีการนำเอานวัตกรรมเชิงดิจิทัลมาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในบริบทของยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นที่การแก้ไขปัญหาความท้าทายเดิม ๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ การบริหารจัดการภาษีที่ไม่ทันสมัย และการขาดช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย และสะดวกสบาย จากการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การนำฐานข้อมูลภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแบบดิจิทัล (เช่น การใช้ GIS และภาพถ่ายทางอากาศเพื่อระบุทรัพย์สิน) แพลตฟอร์มการชำระภาษีออนไลน์ (ผ่าน Mobile Banking, E-Payment หรือ QR Code) และการแจ้งเตือนและการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล (เช่น แอปพลิเคชัน LINE Official Account หรือ SMS) มาประยุกต์ใช้นอกจากความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลแล้วนวัตกรรมดิจิทัลไม่เพียงส่งผลต่อการประเมินและการเรียกเก็บภาษีเท่านั้น แต่ยังช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและที่สำคัญที่สุดคือ เพิ่มความสะดวกสบายให้กับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลและชำระภาษี ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของการจัดเก็บรายได้โดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างยั่งยืน

ความสำคัญ : นวัตกรรมการจัดเก็บรายได้; ยุคดิจิทัล; รายได้ท้องถิ่น; การบริหารภาษีท้องถิ่น; การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment)

¹⁻³ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Master's student in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: k.kaewipa@gmail.com

ABSTRACT

This academic article aims to study and propose the application of digital innovation to enhance the efficiency of revenue collection in Subdistrict Administrative Organizations (SAOs) in the context of a rapidly changing digital era. The study emphasizes the existing challenges, including incomplete data accessibility, outdated tax administration systems, and the lack of diverse and convenient payment channels. The findings indicated that digital technologies can be implemented through various models, including digital land and building tax databases (utilizing GIS and aerial imagery for asset identification); online tax payment platforms (through mobile banking, e-payment systems, or QR codes, e.g.); and digital notification and public communication channels (such as LINE Official Accounts or SMS services). In addition to improving data accuracy, digital innovation not only supported more effective tax assessment and collection but also helped reduce operational costs for SAOs. Most importantly, it enhances convenience for citizens in accessing information and making tax payments, thereby improving the efficiency and effectiveness of overall revenue collection for subdistrict administrative organizations in a sustainable manner.

Keywords : Revenue Collection Innovation; Digital Era; Local Revenue; Local Tax Administration; Electronic Payment (E-Payment)

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และรับรองสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยการปกครองที่มีอิสระในการบริหารงานตามหลักการปกครองตนเอง (local self-government) รัฐธรรมนูญฉบับต่อมาโดยได้บัญญัติหลักการพื้นฐานไว้ในมาตรา 78 รัฐมีหน้าที่ถ่ายโอนอำนาจและการกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองและการตัดสินใจดำเนินการสาธารณะในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ในหมวดว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่มาตรา 282 ถึงมาตรา 290 ได้รับรองถึงความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการกำหนดนโยบาย การบริหารราชการ การบริหารการเงินการคลัง ตลอดจนการมีอำนาจหน้าที่ เฉพาะตามที่กฎหมายกำหนด (Samartkul, 2025) และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดกรอบแนวทางเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านการคลังไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมาตรา 30 (4) บัญญัติให้มีการจัดสรรรายได้ในรูปของภาษีอากร เงินอุดหนุนและรายได้ประเภทอื่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อเทียบกับรายได้ของรัฐบาลไว้เป็นระยะ กล่าวคือ ภายในระยะเวลาไม่เกินปี พ.ศ. 2544 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีรายได้ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และภายในระยะเวลาไม่เกินปี พ.ศ. 2549 ต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของรายได้รัฐบาล ทั้งนี้ การเพิ่มสัดส่วนรายได้ดังกล่าวต้องดำเนินการตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะด้วยตนเองโดยคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมในการจัดสรรรายได้และสถานะรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นสำคัญ ต่อมาภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยมาตรา 283 ได้บัญญัติรับรองความเป็นอิสระทางการเงินและการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการกำหนดให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่

ในการจัดเก็บภาษีและรายได้ประเภทอื่น โดยต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับลักษณะของภาษีแต่ละประเภท ระบบการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐ และการมีรายได้ที่เพียงพอต่อรายจ่ายตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ฐานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความมั่นคงยั่งยืน ทางทางการคลังของรัฐโดยรวม ในเชิงแนวคิดการกระจายอำนาจด้านการคลัง (Fiscal Decentralization) หมายถึง กระบวนการถ่ายโอนอำนาจและ ความรับผิดชอบด้านรายได้และรายจ่ายจากรัฐบาลส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีแหล่งรายได้เพิ่มขึ้นจากภาษีท้องถิ่น ภาษีที่แบ่งจัดสรร และเงินอุดหนุนจากรัฐ ควบคู่กับการได้รับอำนาจในการบริหารงบประมาณ การใช้จ่ายและการตรวจสอบตามกลไกของท้องถิ่น ซึ่งมีผลในการลดระดับ การควบคุมจากรัฐบาลส่วนกลางและมักดำเนินการควบคู่ไปกับการกระจายอำนาจด้านการบริหารและการปกครอง เพื่อเสริมสร้าง ประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะในระดับพื้นที่ (Determining Plans and Process of Decentralization to Local Administrative Organization Act, 1999) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้องมีการกำหนดว่ารัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทั้งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น ขณะเดียวกันองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบรวม ทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจ ที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย (Saengchawek et al., 2022)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนามาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม (Srichan & Kosolkittithamporn, 2023) โดยการประเมินผล การพัฒนามาตามยุทธศาสตร์ชาติและเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติร่วมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 อย่างเป็นระบบส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การบริหาร ภาครัฐในยุคดิจิทัลโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อยกระดับความสะดวก รวดเร็ว และ ประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควบคู่กับการนำข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ตลอดจนการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐให้สามารถปรับตัวได้ อย่างทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้ บริบทโลกยุคใหม่ ทั้งนี้การพัฒนาระบบข้อมูลและบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลควบคู่ไปกับการปรับปรุงการบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคลภาครัฐจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะให้มีมาตรฐาน สามารถเข้าถึงได้ อย่างทั่วถึง เท่าเทียม ประหยัดต้นทุนและสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชนและภาคธุรกิจในปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐแบบดิจิทัล (National Strategy Preparation Act, 2017)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จึงเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดจึงจำเป็นต้องมีการยกระดับ การบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ อาทิ การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับให้บริการประชาชน การใช้ระบบฐานข้อมูลกลาง การจัดทำเว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและบริการได้ง่าย ขึ้น ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกัน แก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการให้บริการประชาชนของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายาม แต่ผลที่ได้คือการสร้างองค์กร ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Phiukham et al., 2024) แนวคิดรัฐบาลดิจิทัลได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาและยกระดับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการและการให้บริการสาธารณะ ให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความสะดวกในการเข้าถึงบริการของประชาชน ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวยังครอบคลุมถึงการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล ระบบอัตโนมัติและการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อสนับสนุนกระบวนการบริหารจัดการ การตัดสินใจเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรควบคู่กับการยกระดับรูปแบบและคุณภาพการให้บริการประชาชน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (National Strategy Preparation Act, 2017)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติเรื่องการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม กำหนดให้รัฐต้องถ่ายโอนอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจ ในกิจการท้องถิ่นได้เอง พร้อมรับรองความเป็นอิสระด้านนโยบายการบริหารและการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ต่อมาพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรรายได้ภาษี และเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับภารกิจโดยตั้งเป้าเพิ่มสัดส่วนรายได้ของท้องถิ่นต่อรายได้รัฐบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะด้วยตนเอง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้ยกระดับความชัดเจนของการกระจายอำนาจทางการคลังมากขึ้นโดยเน้นความเป็นอิสระด้านการเงิน การจัดเก็บภาษีและการมีรายได้เพียงพอกับภารกิจ ตามหลักการกระจายอำนาจทางการคลัง (Fiscal Decentralization) ซึ่งควบคู่กับการลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มความรับผิดชอบของท้องถิ่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังคงยืนยันหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่น ให้รัฐมีบทบาทเพียงกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น พร้อมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมในบริบทปัจจุบันยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เน้นการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและระบบราชการ 4.0 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาทรัพยากรบุคคล และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้การบริหารท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นวัตกรรมดิจิทัลกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาระบบชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพิ จังหวัดสุราษฎร์ธานีการใช้นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ผ่านการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพรุพิและนำมาวิเคราะห์การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ โดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ ทฤษฎีอำนาจหลายมิติ และทฤษฎีการสะกิด เป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสามประการภายหลังการพัฒนา นวัตกรรมดิจิทัล ประการแรก เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการจัดเก็บโดยตรงลดลงจากร้อยละ 76.81 เป็น 65.36 สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมไปสู่ระบบสถาบันที่โปร่งใส ประการที่สอง ระบบใหม่เสริมสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริตผ่านหลักฐานการทำธุรกรรมที่ตรวจสอบได้ ประการที่สาม ระบบสัจจนาถสถานะการชำระเงิน (เขียว-เหลือง-แดง) เป็นกลไกที่ใช้อำนาจเชิงจิตวิทยาผ่านแรงกดดันทางสังคม ซึ่งส่งผลให้เทศบาลสามารถเพิ่มรายได้จาก 1,397,826.50 บาท เป็น 1,487,325.00 บาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40) และลดหนี้ค้างชำระจาก 972,544.61 บาท เหลือ 559,840.06 บาท (ลดลงร้อยละ 42.43) ขณะที่ผู้ใช้ระบบออนไลน์เพิ่มขึ้นจาก 25 ราย เป็น 81 ราย ในระยะเวลา 8 เดือน ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมท้องถิ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ที่เป็นธรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากขึ้น (Jitprakhong, 2025)

การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานภาครัฐระดับพื้นที่มีบทบาทเชิงกลไกสำคัญในการระดมทรัพยากรทางการคลังเพื่อรองรับการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติ โดยเฉพาะรายได้ที่องค์กรต้องดำเนินการจัดเก็บด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมภาษีและค่าธรรมเนียมหลายลักษณะ อาทิ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย ตลอดจนรายได้จากการให้บริการสาธารณะและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการที่มีความเป็นบูรณาการและมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบายและแผนการจัดเก็บ การบริหารกระบวนการจัดเก็บรายได้ การกำกับควบคุมภายในองค์กร รวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปัจจุบันการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานการจัดเก็บรายได้ให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเป็นธรรมทางภาษี ตลอดจนการพัฒนากระบวนการและข้อมูลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเสริมสร้างศักยภาพในการจัดหารายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันประสบปัญหาในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ซึ่งมีเกิดจากสาเหตุที่หลากหลาย ปัญหาที่พบเกิดมักเกิดจากปัญหาขาดแคลนบุคลากร มีจำนวนเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ และกฎหมายภาษีใหม่ ๆ ไม่เพียงพอ บุคลากรในท้องถิ่นมีการโยกย้ายบ่อย ขาดความต่อเนื่องและเกิดปัญหาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เจ้าหน้าที่มีภาระงานหลากหลายด้าน ทำให้การจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นงานสำคัญต้องใช้เวลานาน ปัญหาด้านข้อมูลและเทคโนโลยีข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และป้ายภาษีไม่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ทำให้การประเมินภาษีขาดความถูกต้องระบบแผนที่ภาษีไม่สมบูรณ์ จึงทำให้การตรวจสอบและการประเมินภาษีทำได้ยาก ประชาชนบางส่วนละเลยการชำระภาษีหรือจงใจหลีกเลี่ยงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสูญเสียรายได้ ประชาชนยังขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์การประเมินและวิธีการชำระภาษี เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและครอบคลุม (Krajangpan et al., 2022)

การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องนำนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Innovation) มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับการให้บริการประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดเก็บรายได้โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบฐานข้อมูลคลาวด์ (Cloud Databases) และระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ(Efficiency) ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสะดวกสบาย (Convenience) และ ความโปร่งใส (Transparency) ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างความเชื่อมั่น (Trust) และการส่งเสริมการ ปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance) ภาษีท้องถิ่นของประชาชน ดังนั้นเพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการใช้นวัตกรรมดิจิทัลในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายของการกระจายอำนาจและการสร้างความเข้มแข็งทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด (Payapitaksakul, 2025)

การปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการบริหารราชการแผ่นดินในประเทศไทยที่ยึดหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากรัฐบาลในฐานะกลไกหลักของรัฐบาลมีภารกิจในการบริหารจัดการกิจการของประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต และค้ำจุนความมั่นคงของประเทศในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดด้านขอบเขตพื้นที่ ความซับซ้อนของปัญหา ความล่าช้าในการดำเนินงาน ตลอดจนข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังบุคลากร ส่งผลให้รัฐบาลส่วนกลางไม่อาจดำเนินการให้บริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของประชาชนในทุกชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ การถ่ายโอนภารกิจและอำนาจการบริหารไปสู่ระดับท้องถิ่น ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชน และการปกครองตนเอง จึงเป็นกลไกสำคัญในการลดภาระของรัฐบาลส่วนกลาง และเอื้อให้การจัดการบริการสาธารณะสามารถดำเนินการได้อย่างตรงตามความต้องการของพื้นที่ มีความสะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับบริบท

และความมั่งคั่งของชุมชนในแต่ละแห่ง ส่งผลให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระบบการบริหารราชการแผ่นดิน (Phramethawinairos & Rakkatanyu, 2023)

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่และขั้นตอนในการจัดเก็บรายได้ขององค์กร ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันและจึงจำเป็นต้องกระจายการพัฒนาและความเจริญไปสู่ท้องถิ่นให้ทั่วถึงจะควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคน การกระจายอำนาจความเจริญและการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นซึ่งจะส่งผลให้เป็นการพัฒนาประเทศที่ทั่วถึงอย่างแท้จริง นโยบายที่กระจายอำนาจและการกระจายความเจริญให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตย และสร้าง ความอยู่ดีกินดีให้แก่ประชาชน จึงจัดตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมาตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 (Subdistrict Council and Subdistrict Administrative Organization Act, 1994) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งขึ้น เพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยได้มีโอกาสรับรู้ปัญหา หรือเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองหรือที่เรียกว่าการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จะต้องมีความหมายให้อำนาจไว้ ปัจจุบันมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่รายได้ที่กฎหมายให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บเองที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุของค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด การปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจทางการคลังควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้ที่จะนำไปพัฒนาความเจริญในท้องถิ่นของตน มีความจำเป็นเพราะรายได้ที่เพียงพอจะนำไปใช้จ่ายในการดำเนินภาระหน้าที่ที่เป็นการจัดการบริการสาธารณะให้กับประชาชนดังนั้นจะเป็นได้ว่างบประมาณมีบทบาทสำคัญอย่างมาก ต่อความเจริญก้าวหน้าหรือความสำเร็จของหน่วยงานใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนเนื่องจากงบประมาณจะบอกวัตถุประสงค์เป้าหมายการนำผลประโยชน์หรือผลตอบแทนให้หน่วยงานในอนาคต และบอกวิธีจะนำไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ (Subdistrict Council and Subdistrict Administrative Organization Act, 1994) การบริหารจัดการรายได้และการจัดเก็บภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายภาษีบำรุงท้องที่ นับได้ว่าเป็นหัวใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องแสวงหากลยุทธ์ เพื่อเพิ่มรายได้ด้วยการจัดเก็บภาษีอากรให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพื่อที่จะได้มีรายได้อันที่จะมาใช้จ่ายพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น (Wannwohan, 2025) การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นในด้านระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การพัฒนาในระดับท้องถิ่นมีเป้าประสงค์สำคัญเพื่อเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้มีความครอบคลุมและเกิดความเสมอภาคในทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ศักยภาพของทรัพยากร และบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชน การบริหารจัดการโดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จึงเอื้อต่อการรับรู้และทำความเข้าใจปัญหา ตลอดจนความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างรอบด้าน ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น ได้แก่ ความเป็นอิสระทางการคลัง ซึ่งครอบคลุมถึงความสามารถในการจัดสรรงบประมาณด้วยตนเองและการมีอำนาจในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกับภารกิจและความจำเป็นเฉพาะของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ งบประมาณจึงมีบทบาทเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านรายได้หรือมีฐานะทางการคลังที่ไม่มั่นคงย่อมทำให้ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนกลางในระดับสูง ซึ่งอาจส่งผลให้กระบวนการพัฒนาเกิดความล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง (Leelawat, 2025) พลวัตของการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ประกอบกับแนวนโยบายการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิด

แรงผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านการให้บริการสาธารณะเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม นวัตกรรมบริการสาธารณะดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งในมิติด้านนโยบายการให้บริการ กระบวนการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการองค์กร ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการทำหน้าที่เชิงควบคุมกำกับ มาเป็นการให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วม และการให้บริการที่ยืดหยุ่นและเป็นศูนย์กลางมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามกระบวนการพัฒนานวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณและกำลังคน ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนกรอบกฎหมายและระเบียบที่ยังขาดความยืดหยุ่น นอกจากนี้ความแตกต่างด้านศักยภาพระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองและชนบท รวมถึงระหว่างองค์กรขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาและการนำไปใช้นวัตกรรมบริการสาธารณะเกิดขึ้นอย่างไม่ทั่วถึงและขาดความเสมอภาคในเชิงพื้นที่ (Payapitaksakul, 2025)

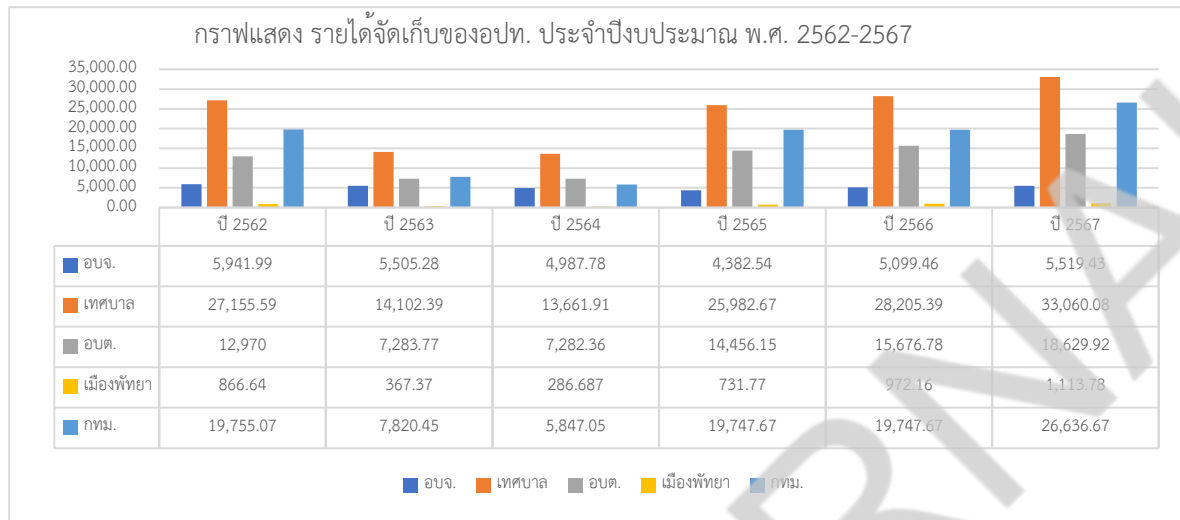
สรุปองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ของตนเองตามกฎหมายโดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องรายได้หลักที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาต ออกรถยนต์ และรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้กรอบกฎหมายท้องถิ่นและจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการจัดเก็บรายได้ เช่น การขาดแคลนบุคลากร เจ้าหน้าที่ที่มีภาระงานหลายด้าน ขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายภาษีที่มีการปรับปรุงใหม่อย่างต่อเนื่องการโยกย้ายบุคลากรบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน รวมถึงปัญหาด้านข้อมูลและเทคโนโลยีที่ไม่เป็นปัจจุบัน เช่น ฐานข้อมูลที่ดินสิ่งปลูกสร้าง และแผนที่ภาษีที่ยังไม่สมบูรณ์ส่งผลให้การประเมินและการจัดเก็บภาษีขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งประชาชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจหรือหลีกเลี่ยงการชำระภาษีเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงในบริบทของการกระจายอำนาจและยุคดิจิทัล การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวโดยการนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ฐานข้อมูลกลางหรือคลาวด์ และระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความถูกต้อง ความโปร่งใสและความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

ปัญหาการจัดเก็บภาษีรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เมื่อปี 2563 เป็นปีเริ่มแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ประกอบกับเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ทำให้การดำเนินการเกิดความล่าช้า รวมถึงประชาชนผู้เสียภาษีที่มีรายได้ลดลงจากการหยุดกิจการ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราร้อยละ 90 ให้กับทุกกลุ่มที่เสียภาษีในปี 2563 ไปแล้ว ทั้งนี้รายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาและจัดให้บริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งในส่วนของผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการส่วนตำบลที่จะต้องดำเนินการด้วยความเป็นธรรมต่อประชาชนและประชาชนผู้เสียภาษี (Land and Building Tax Act, 2019)

1. ปัญหาด้านกฎหมายและโครงสร้างภาษีที่ล้าสมัย องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจจัดเก็บภาษีเพียง 3 ประเภท ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและภาษีป้าย ทำให้ฐานภาษีแคบและรายได้ไม่เพียงพอ กฎหมายที่ใช้อยู่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ เช่น อัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ใช้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 ไม่สะท้อนมูลค่าปัจจุบันและการปรับอัตราภาษีทำได้ยาก เพราะเกรงผลกระทบต่อเกษตรกรรายได้น้อย กฎหมายภาษีอากร กฎหมายภาษีอากรที่จะทำให้การบริหารการเก็บ ภาษีอากรจะต้องเป็นกฎหมายที่มีข้อความรัดกุม และคำจำกัดความต่าง ๆ ชัดเจน และบทบัญญัติ

ของกฎหมายภาษีอากรจะต้องไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรมากเกินไป (Jitpluem, 2025) โดยมีกราฟแสดงรายได้จัดเก็บเองของ อปท. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2567 แยกตามประเภทอปท. จากข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รายได้ที่จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แยกตามประเภทของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562- 2567

Note. from “Summary report of actual revenue according to the budget of local administrative organizations for the fiscal year (2024)” by Department of Local Administration, 2024. (<https://opendata.dla.go.th/dataset/2560-2567>).

รายได้ที่ อปท. จัดเก็บเอง แยกตามประเภทของ อปท. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2567เปรียบเทียบกับปีงบประมาณที่ผ่านมาภาพรวมรายได้ที่ อปท. จัดเก็บเองแยกตามประเภทของ อปท. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2567 จากข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (Department of Local Administration, 2024) ดังภาพที่ 2

อปท.	ปี 2562	ปี 2563	เพิ่ม/ลด(จาก 62)		ปี 2564	เพิ่ม/ลด(จาก 63)		ปี 2565	เพิ่ม/ลด(จาก 64)	
	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(%)	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(%)	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(%)
อบจ.	5,941.99	5,505.28	-436.70	-7.35	4,987.78	-517.50	-9.40	4,382.54	-605.24	-12.13
เทศบาล	27,155.59	14,102.39	3,053.20	-48.07	13,563.63	-538.76	-3.82	25,997.15	12,433.51	91.67
อบต.	12,970.16	7,283.93	5,686.23	-43.84	7,189.71	-94.22	-1.29	14,456.15	7,266.44	101.07
เมืองพัทยา	866.64	367.37	-5,686.23	-57.61	286.67	-80.70	-21.97	731.77	445.10	155.27
กทม.	19,755.07	7,820.45	-11,934.62	-60.41	5,643.45	-2,177.00	-27.84	19,747.67	14,104.22	249.92
รวม	66,689.45	35,079.42	31,610.03	-47.40	31671.24	-31,671.24	-9.72	65,315.28	33,644.03	106.23

อปท.	ปี 2566	เพิ่ม/ลด(จาก 65)		ปี 2567	เพิ่ม/ลด(จาก 65)	
	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(%)	(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	(%)
อบจ.	5,099.46	716.93	16.36	5,519.43	419.96	8.24
เทศบาล	28,205.39	2,208.24	8.49	33,060.08	4,854.69	17.21
อบต.	15,676.78	1,220.63	8.44	18,629.92	2,953.14	18.84
เมืองพัทยา	972.16	240.39	32.85	1,113.78	141.62	14.57
กทม	19,898.02	150.35	0.76	26,636.67	6,738.65	33.87
รวม	69,851.82	4,536.54	6.95	84,959.89	15,108.07	21.63

ภาพที่ 2 รายได้อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง แยกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2567

Note. from “Summary report of actual revenue according to the budget of local administrative organizations for the fiscal year (2024)” by Department of Local Administration, 2024. (<https://opendata.dla.go.th/dataset/2560-2567>).

ตารางประมาณการรายได้อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2570 จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee, 2025) ดังภาพที่ 3

ประเภทรายได้	ปีงบประมาณ 2568		ปีงบประมาณ 2569		68 เทียบกับ 69	
	ประมาณการ	ร้อยละ	ประมาณการ	ร้อยละ	เพิ่ม+/ลด-	ร้อยละ
1. รายได้ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	79,239,000,000.00	9.44	81,941,000,000.00	9.56	2,702,000,000.00	3.41
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บไว้	246,306,000,000.00	29.33	247,011,000,000.00	28.82	705,000,000.00	0.29
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้	135,700,000,000.00	16.16	14,000,000,000.00	16.45	5,300,000,000.00	3.91
4. เงินอุดหนุน	378,545,121,900.00	45.08	387,226,196,900.00	45.17	8,861,075,000.00	2.29
เงินอุดหนุนทั่วไป	-	-	-	-	-	-
เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	-	-	-	-	-	-
รวมรายได้ท้องถิ่นทั้งสิ้น	839,790,121,900.00	100.00	857,178,196,900.00	100	857,178,196,000.00	2.07
รายได้รัฐบาลสุทธิ	2,887,000,000,000.00	-	2,920,600,000,000.00	-	2,920,600,000,000.00	1.16
สัดส่วนรายได้ต่อรัฐบาล	29.09	-	29.35	-	0.26	-
สัดส่วนตามมติ ก.ก.ถ.	-	-	-	-	-	-

ประเภทรายได้	ปีงบประมาณ 2570		68 เทียบกับ 69	
	ประมาณการ	ร้อยละ	เพิ่ม+/ลด-	ร้อยละ
1. รายได้ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	89,206,820,000.00	9.60	7,265,820,000.00	8.87
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บไว้	256,891,000,000.00	27.65	9,880,000,000.00	4.00
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้	144,800,000,000.00	15.59	3,800,000,000.00	2.7
4. เงินอุดหนุน	438,022,180,000.00	47.15	50,795,983,100.00	13.12
เงินอุดหนุนทั่วไป	-	-	-	-
เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	-	-	-	-
รวมรายได้ท้องถิ่นทั้งสิ้น	839,790,121,900.00	100.00	71,741,803,100.00	8.37
รายได้รัฐบาลสุทธิ	3,096,400,000,000.00	-	175,800,000,000.00	6.02
สัดส่วนรายได้ต่อรัฐบาล	30.00	-	0.65	-
สัดส่วนตามมติ ก.ก.ถ.	-	-	-	-

ภาพที่ 3 ประมาณการรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถวางแผนงบประมาณและบริหารจัดการรายได้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

Note. from “Estimated revenue of local administrative organizations” by Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee, 2025. (https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-opm_0107_02_002)

2. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเก็บภาษีและวิธีปฏิบัติ การประเมินภาษีโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้างมักไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เนื่องจากข้อมูลผู้เสียภาษีไม่ครบถ้วน ช่องว่างของกฎหมายเปิดโอกาสให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี และมีการแทรกแซงทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ผู้บริหารบางส่วนไม่กล้าเก็บภาษีในอัตราที่เหมาะสมเพราะเกรงเสียฐานเสียง

3. ปัญหาด้านบุคลากรและเทคโนโลยี บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขาดทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น ระบบฐานข้อมูลภาษีและแผนที่ภาษี (GIS) ทำให้จัดเก็บข้อมูลและประเมินภาษีได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณในการพัฒนาระบบและอบรมบุคลากร ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหาที่บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากงานสำรวจจำเป็นต้องให้พนักงานออกไปสำรวจทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สิน ลักษณะของโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้าง การใช้ประโยชน์และอายุของโรงเรียน เพื่อให้พนักงานประเมินจะได้ทำการคำนวณเพื่อเสียภาษีต่อไป พนักงานที่สำรวจจะต้องดำเนินการทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (Kwansiribunmee, 2023)

4. ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายและการจัดเก็บหนี้ภาษี กระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดเก็บภาษีค้างชำระมีความซับซ้อน เช่น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตาม พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชน และเสี่ยงต่อข้อผิดพลาดทางกฎหมาย

5. ปัญหาด้านรายได้อื่นและข้อจำกัดของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท รายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมมีน้อย ภาษีป้าย และภาษีโรงเรียนเก็บได้ต่ำเพราะมีแต่ร้านค้าเล็ก ๆ และบ้านเรือนทั่วไป รายได้อื่น เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ หรือค่าใบอนุญาตมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามกฎหมาย

6. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเชิงนโยบาย ผู้บริหารท้องถิ่นยังขาดการวางแผนเชิงรุกไม่สามารถพัฒนาแหล่งรายได้ใหม่ เช่น โครงการเชิงพาณิชย์หรือการร่วมทุนกับเอกชน แม้กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ ทำให้ท้องถิ่นขาดความยั่งยืนทางการคลัง การบริหารจัดการรายได้โดยรวมมีความเป็นระบบ มีความพร้อม ด้านข้อมูลและขั้นตอนการทำงานในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะด้านรูปธรรม (Tangibility) สะท้อนว่าการบริหารจัดการด้านเอกสาร หลักฐานทางการเงิน และระบบงานมีความชัดเจนและตรวจสอบได้ จึงช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในระดับที่ดี ขณะที่ด้านความดูแลเอาใจใส่ (Empathy) และการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ (Responsiveness) ที่อยู่ใน ระดับสูงเช่นกัน แสดงว่าบุคลากรขององค์กรให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชนและการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว (Leelawat, 2025) ที่มาของภาพแสดงแผนภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดเก็บรายได้ใช้เพื่อแสดงปัจจัยและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดเก็บรายได้ (ภาพโดยผู้เขียน)

นวัตกรรมในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต

การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพในการยกระดับขีดความสามารถเพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติการที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับที่เข้มข้นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงรุกเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารจัดการเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการให้บริการแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และความถูกต้องในการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ อันจะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการคลังและสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1. การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้คือจุดเปลี่ยนสำคัญในการเปลี่ยนจากการจัดเก็บภาษีแบบตั้งรับ เป็นการประเมินเชิงรุกและแม่นยำการตรวจจับทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่ (Hidden Asset Detection) ใช้ AI และ Machine Learning วิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียมความละเอียดสูง (High-Resolution Satellite Imagery) หรือภาพถ่าย Street View ซ้อนทับกับข้อมูลแผนที่ภาษี (GIS) เพื่อตรวจจับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Change) และสิ่งปลูกสร้างใหม่ หรือส่วนต่อเติมที่ไม่เคยถูกประเมินภาษีมามาก่อนได้อย่างอัตโนมัติ การวิเคราะห์ความเสี่ยงการไม่ปฏิบัติตาม (Risk-Based Auditing) โดยใช้ Big Data Analytics ประมวลผลข้อมูลผู้เสียภาษี (เช่น การชำระครั้งก่อน ข้อมูลการใช้สาธารณูปโภค ข้อมูลจากกรมสรรพากร/กรมที่ดินที่เชื่อมโยงกัน) เพื่อจัดกลุ่มผู้เสียภาษีที่มีความเสี่ยงสูงในการหลีกเลี่ยง หรือค้างชำระและจัดลำดับความสำคัญในการตรวจสอบอย่างตรงจุดการประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์ใช้ AI วิเคราะห์ปัจจัยหลายมิติ (ทำเล ขนาด อายุ การเข้าถึงสาธารณูปโภค) เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินสำหรับการคำนวณภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใหม่มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับราคาตลาดที่แท้จริงมากขึ้น

2. การบูรณาการข้อมูลและการเชื่อมโยงภาครัฐ (Data Integration and Interoperability) นวัตกรรมต้องมาพร้อมกับการแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลไม่ครบถ้วนจากการบริหารแบบแยกส่วนระบบฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแบบรวมศูนย์ (Centralized Taxpayer Database) พัฒนาระบบกลางของภาครัฐ (เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล เข้ากับข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อมูลผู้ประกอบการของกรมที่ดิน และข้อมูลประเมินราคาของกรมธนารักษ์ เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด API สำหรับการชำระเงินพัฒนา Application Programming Interface (API) กลางสำหรับการชำระภาษีท้องถิ่นโดยเฉพาะ เพื่อให้ธนาคาร ผู้ให้บริการ E-Wallet หรือแอปพลิเคชันของรัฐบาล (เช่น Thai ID หรือ เป๋าตัง) สามารถเชื่อมต่อและตรวจสอบสถานะหนี้ภาษีได้แบบ Real-time

3. การบริการดิจิทัลเชิงรุก (Proactive Digital Service) ขยายขีดความสามารถของแพลตฟอร์มการชำระเงินและการสื่อสารที่มีอยู่ การยื่นแบบและชำระภาษีด้วยเทคโนโลยี AR/VR ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality-AR) บนแอปพลิเคชันมือถือ เพื่อให้ผู้เสียภาษีสามารถยืนยันหรือตรวจสอบข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของตนเอง ได้ง่ายขึ้น ที่ตั้งจริง (Self-Assessment and Verification) ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดในการประเมินเบื้องต้น ใช้ LINE OA หรือแอปพลิเคชันท้องถิ่นในการส่ง ข้อความแจ้งเตือนที่ปรับให้เข้ากับแต่ละบุคคล (Personalized Nudge) เช่น “ท่านมีภาษีที่ดินฯ ที่ต้องชำระ 3,500 บาท ครบกำหนดวันที่ X” พร้อมแนบลิงก์ชำระเงินทันที โดยใช้เทคนิคด้านพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Economics) เพื่อเพิ่มความสมัครใจในการชำระ

4. การจัดการนโยบายที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Policy Management) นวัตกรรมไม่จำกัดอยู่แค่เทคโนโลยี แต่รวมถึงเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารตัดสินใจ Digital Dashboard สำหรับผู้บริหาร พัฒนาระบบสรุปภาพรวมการจัดเก็บรายได้ (Revenue Dashboard) ที่แสดงผลแบบ Real-time โดยวิเคราะห์จากข้อมูล Big Data เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นภาพรวมของหนี้ค้างชำระ ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้แต่ละประเภท และพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงที่ควรเข้าไปตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยลดการตัดสินใจที่อิงกับการเมือง (Political Intervention) และเพิ่มการบริหารจัดการเชิงข้อมูล (Data-

Driven Governance) นวัตกรรมด้านรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้าง แหล่งรายได้ใหม่ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน สำหรับบริหารจัดการและเก็บค่าธรรมเนียมบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำขึ้น (เช่น ค่าบำบัดน้ำเสีย ค่าบริการจัดการขยะเชิงพาณิชย์) ให้เป็นระบบอัตโนมัติ

สรุปนวัตกรรมในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่ระบบที่มีความยั่งยืน ทางการคลัง โดยอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูงเพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดด้านโครงสร้างบุคลากร และข้อมูลโดยมี การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ จะเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บรายได้ จากเชิงรับเป็นเชิงรุกช่วยเพิ่มความแม่นยำในการประเมินภาษี การตรวจจับทรัพย์สินที่ไม่เคยอยู่ในระบบภาษี การวิเคราะห์ ความเสี่ยงของผู้เสียภาษีที่อาจค้างชำระหรือหลีกเลี่ยงภาษี และการประเมินมูลค่าทรัพย์สินอย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจและราคาตลาด การบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ จะช่วยแก้ปัญหาฐานข้อมูลที่กระจัดกระจาย โดยการพัฒนาระบบข้อมูลเสียภาษีแบบรวมศูนย์ เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ และหน่วยงานด้านทะเบียนธุรกิจ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินผ่านระบบดิจิทัลและ API กลาง เพื่อให้การตรวจสอบและการชำระภาษีเป็นไปแบบเรียลไทม์ การพัฒนาการบริการดิจิทัลเชิงรุก จะช่วยเพิ่มความสะดวก โปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การยื่นแบบและตรวจสอบภาษีด้วยเทคโนโลยี AR/VR การแจ้งเตือนการชำระภาษี แบบเฉพาะบุคคลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมความสมัครใจ ในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี การจัดการนโยบายที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม จะช่วยยกระดับการบริหารท้องถิ่นสู่การตัดสินใจเชิงข้อมูล โดยการใช้ระบบแดชบอร์ดดิจิทัลสำหรับผู้บริหารเพื่อติดตามประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ และการพัฒนาแหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีผ่านระบบดิจิทัล เช่น ค่าธรรมเนียมบริการสาธารณะในรูปแบบอัตโนมัติ นวัตกรรม การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตจะมุ่งสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างบูรณาการ ควบคู่กับการบริหาร จัดการเชิงข้อมูล เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลัง เพิ่มประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความเชื่อมั่นของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในระยะยาว

การจัดการความรู้ภายในองค์กรควรมุ่งเน้นการสร้างระบบที่สามารถเก็บรวบรวมองค์ความรู้ทั้งในรูปแบบเอกสารและ ความรู้เชิงประสบการณ์ (Tacit Knowledge) เช่น การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) ฐานข้อมูลความรู้ (Knowledge Base) และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่างบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแบ่งปันความรู้ได้อย่างอิสระ เพื่อลดการพึ่งพาความรู้เฉพาะ บุคคล และเพิ่มความพร้อมในการถ่ายทอดงานเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลากร ในขณะเดียวกันการทำงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานส่วนกลางจำนวนมาก โดยเฉพาะในด้านข้อมูล เช่น ข้อมูลรายได้ การจัดเก็บ ภาษี หรือข้อมูลประชากร ซึ่งมักพบปัญหาความซ้ำซ้อนและไม่เป็นเอกภาพของข้อมูล ดังนั้น การจัดการความรู้ภายในองค์กร (Knowledge Management: KM) คือ กระบวนการในการรวบรวม จัดเก็บ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายใน องค์กร ทั้งความรู้ที่เป็นเอกสาร (Explicit Knowledge) และความรู้จากประสบการณ์ของบุคลากร (Tacit Knowledge) เพื่อให้ความรู้เหล่านั้นถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สูญหายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานส่วนกลาง ควรเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานข้อมูลกลาง (Data Standard) ที่ทุกหน่วยงานใช้ร่วมกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยง ข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้แบบเรียลไทม์ นอกจากนี้ ควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน ในการจัดเก็บ ปรับปรุง และใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้

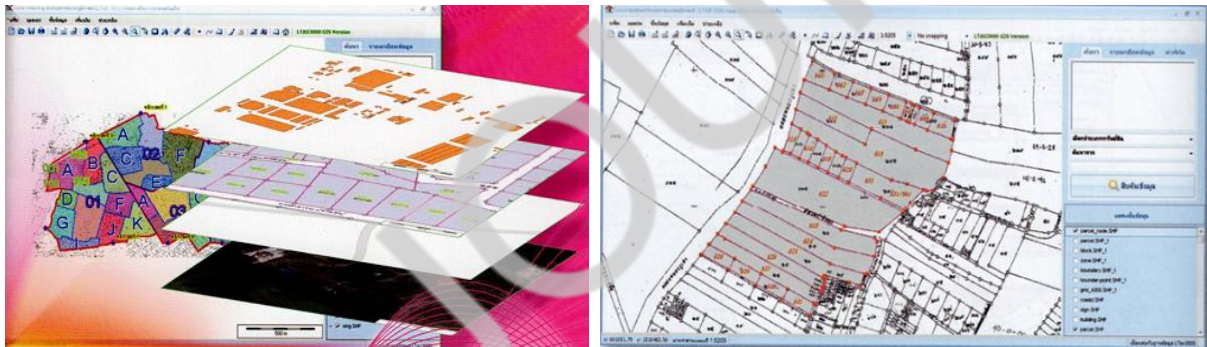
ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานส่วนกลาง ควรดำเนินการในรูปแบบของคณะ ทำงานร่วม (Joint Working Group) เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาและติดตามผลการดำเนินงานด้านข้อมูลและการจัดการความรู้ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรให้มีทักษะด้านดิจิทัลและการจัดการข้อมูล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

สรุปการจัดการความรู้ภายในองค์กรเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่ต่อเนื่องจากการโยกย้ายบุคลากร ขณะเดียวกัน การบูรณาการฐานข้อมูลระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานส่วนกลางจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการข้อมูลและการให้บริการประชาชน ส่งผลให้องค์กรมีความเข้มแข็ง ยืดหยุ่น และสามารถพัฒนาได้ อย่างยั่งยืนในระยะยาว

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล มีแนวทางหลัก ๆ ดังนี้

1. การใช้ GIS และภาพถ่ายทางอากาศเพื่อระบุทรัพย์สิน GIS (Geographic Information System) หรือระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์ และภาพถ่ายทางอากาศ/ภาพถ่ายดาวเทียม เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดทำและปรับปรุงแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน ให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถระบุและตรวจสอบทรัพย์สิน ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถระบุ ตำแหน่ง ขอบเขต ขนาด และลักษณะของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้อย่างชัดเจน แม่นยำและครอบคลุม ทำการเปรียบเทียบ ข้อมูล สามารถใช้เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันกับข้อมูลเดิม เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงหรือการก่อสร้าง ใหม่ที่อาจยังไม่ได้เสียภาษี อำนาจความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลผู้เสียภาษีและรายละเอียดของทรัพย์สินที่ถูกต้องครบถ้วน (Department of Local Administration, 2016) ที่มาโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับภาษีท้องถิ่น (LTAX GIS – Local Tax Geographic Information System) เป็นเครื่องมือที่ใช้เทคโนโลยี GIS (Geographic Information System) มาประยุกต์ในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ภาพโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับภาษีท้องถิ่น (LTAX GIS - Local Tax Geographic Information System)

Note. from “Local tax geographic information system application (LTAX GIS) (P.294)” by Department of Local Administration, 2016. <https://www.dla.go.th/index.do>

2. แพลตฟอร์มการชำระภาษีออนไลน์ การให้บริการช่องทางการชำระภาษีที่หลากหลายและสะดวกสบาย เป็นปัจจัยสำคัญ ในการกระตุ้นให้ประชาชนมาเสียภาษีได้ง่ายขึ้น Mobile Banking และ E-Payment ประชาชนสามารถชำระภาษีผ่านแอปพลิเคชัน ธนาคารบนมือถือ หรือช่องทางการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์อื่น QR Code การใช้ QR Code สำหรับการชำระเงิน (เช่น ระบบ Thai QR Payment) ช่วยลดขั้นตอนและความผิดพลาดในการโอนเงินหรือการนำฝากองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งได้พัฒนาระบบหรือเว็บไซต์เช่น ระบบ LTAX Online หรือ LTAX GIS เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรวมถึงภาษีอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา

3. การแจ้งเตือนและการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัลการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ประชาชนทราบ กำหนดเวลาและวิธีการชำระภาษีอย่างทั่วถึง แอปพลิเคชัน/LINE Official Account (OA) ใช้สำหรับแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์โครงการ การแจ้งเตือนกำหนดการยื่นแบบและชำระภาษี หรือตอบคำถามเบื้องต้น การส่งข้อความ (SMS) สั้นไปยังเบอร์โทรศัพท์มือถือของผู้เสียภาษีโดยตรง เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการแจ้งเตือนสำคัญ เช่น วันสุดท้ายของ

การชำระภาษี สามารถเพิ่มการรับรู้ ทำให้ประชาชนไม่พลาดกำหนดเวลาการเสียภาษี ลดภาระงานลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ ในการส่งเอกสารทางไปรษณีย์บริการเชิงรุก สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทสรุป

สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น เพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่ แต่การจัดเก็บรายได้ยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ข้อมูลภาษีไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน เช่น ทะเบียนทรัพย์สินและแผนที่ภาษี ระบบประเมินและจัดเก็บภาษียังใช้เอกสารหรือวิธีการแบบดั้งเดิม บุคลากรมีจำนวนน้อย และขาดทักษะด้านเทคโนโลยีประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายภาษีท้องถิ่น ทำให้เกิดการละเลย/ค้างชำระภาษี ระบบการชำระเงินไม่สะดวกมีช่องทางจำกัด ข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น ฐานภาษีแคบ และอัตราภาษีหลายประเภทไม่สะท้อน สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ในยุคดิจิทัลที่รัฐบาลผลักดัน “รัฐบาลดิจิทัล” การพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้จึงจำเป็นต้องใช้ เทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความสะดวกของประชาชน และรายได้ของท้องถิ่น อย่างยั่งยืน ปัญหาและความท้าทายหลักจากการศึกษาพบปัญหาสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ปัญหากฎหมายและโครงสร้างภาษี ภาษีบางประเภทล้าสมัย ฐานภาษีแคบ อัตราภาษีไม่สอดคล้องกับมูลค่าทรัพย์สินที่เปลี่ยนไป กระบวนการปรับปรุงกฎหมาย ทำได้ยาก ปัญหาการบริหารและการประเมินภาษี ข้อมูลผู้เสียภาษีไม่ครบ การประเมินทรัพย์สินไม่ตรงข้อเท็จจริง มีช่องว่าง ให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี ปัญหาบุคลากรและเทคโนโลยี ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้าน GIS/ฐานข้อมูล ขาดงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี กระบวนการสำรวจพื้นที่ใช้เวลาและกำลังคนมาก ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการจัดเก็บหนี้ค้าง ชำระยุ่งยาก เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประชาชน ข้อจำกัดของพื้นที่และศักยภาพรายได้ อบต. ส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ฐานภาษีมีจำกัด รายได้อื่น เช่น ค่าธรรมเนียมมีจำนวนต่ำ ปัญหาการบริหารเชิงนโยบาย ผู้บริหารบางแห่งยังขาดการวางแผน รายได้เชิงรุก การเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการจัดเก็บภาษี

องค์ความรู้ในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่รัฐบาลผลักดัน “รัฐบาลดิจิทัล” การพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเป็นตัว ขับเคลื่อนสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความสะดวกของประชาชน และรายได้ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ปัญหาและ ความท้าทายหลักจากการศึกษาพบปัญหาสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ปัญหากฎหมายและโครงสร้างภาษี ภาษีบางประเภทล้าสมัย ฐานภาษีแคบ อัตราภาษีไม่สอดคล้องกับมูลค่าทรัพย์สินที่เปลี่ยนไป กระบวนการปรับปรุงกฎหมายทำได้ยาก ปัญหาการบริหาร และการประเมินภาษี ข้อมูลผู้เสียภาษีไม่ครบ การประเมินทรัพย์สินไม่ตรงข้อเท็จจริง มีช่องว่าง ให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี ปัญหาบุคลากรและเทคโนโลยี ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้าน GIS/ฐานข้อมูล ขาดงบประมาณด้านเทคโนโลยี กระบวนการ สำรวจพื้นที่ใช้เวลาและกำลังคนมาก ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการจัดเก็บหนี้ค้างชำระยุ่งยาก เกิดผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์กับประชาชน ข้อจำกัดของพื้นที่และศักยภาพรายได้ อบต. ส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ฐานภาษีมีจำกัด รายได้อื่น เช่น ค่าธรรมเนียมมีจำนวนต่ำ ปัญหาการบริหารเชิงนโยบาย ผู้บริหารบางแห่งยังขาดการวางแผนรายได้เชิงรุก การเมืองท้องถิ่น มีผลต่อการจัดเก็บภาษี

แนวทางพัฒนาด้านนวัตกรรมดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถทำได้ หลายรูปแบบ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแบบดิจิทัล (เช่น การใช้ GIS และภาพถ่ายทางอากาศเพื่อระบุ ทรัพย์สิน) แพลตฟอร์มการชำระภาษีออนไลน์ (ผ่าน Mobile Banking, E-Payment หรือ QR Code) และการแจ้งเตือนและ การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล (เช่น แอปพลิเคชัน, LINE Official Account หรือ SMS) การใช้ GIS และภาพถ่าย ทางอากาศเพื่อระบุทรัพย์สิน ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และภาพถ่ายทางอากาศ/ดาวเทียม เป็นเครื่องมือสำคัญ

อย่างยิ่งในการปฏิรูปฐานข้อมูลภาษี การตรวจจับการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้เปรียบเทียบข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในปัจจุบันกับข้อมูลเดิม เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง หรือ การก่อสร้างใหม่ ที่อาจยังไม่เคยถูกประเมินภาษี แพลตฟอร์ม การชำระภาษีออนไลน์ การจัดหาช่องทางการชำระภาษีที่หลากหลาย สะดวก และเข้าถึงง่าย เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้ ประชาชนชำระภาษีมากขึ้น การชำระเงินผ่าน QR Code การใช้ระบบ Thai QR Payment ช่วยลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและ ลดความผิดพลาด ในการโอนเงินหรือการนำฝากของประชาชน ระบบบริการออนไลน์ (LTAX) องค์การบริหารส่วนตำบล หลายแห่งได้พัฒนาระบบหรือเว็บไซต์ เช่น LTAX Online หรือ LTAX GIS เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นแบบแสดงรายการ และชำระภาษี (โดยเฉพาะภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) ได้ด้วยตนเองตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งเตือนและการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางดิจิทัล การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนโดยตรงช่วยสร้างการรับรู้และลดปัญหาการค้างชำระภาษี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปใช้จริง มีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล สนับสนุนงบประมาณจัดทำฐานข้อมูล ภาษีแบบดิจิทัลพัฒนาระบบ GIS และระบบชำระเงินดิจิทัลในทุก อบต. พัฒนาศักยภาพบุคลากร อบรมด้าน GIS, Digital Tax Administration, Data Management สร้างทีมงานด้านเทคโนโลยีในระดับท้องถิ่น บูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เชื่อมโยงข้อมูลกับกรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สร้างฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแบบเดียวกันทั่วประเทศ ออกแบบบริการดิจิทัลที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้ประชาชนยื่นแบบชำระผ่านมือถือ เพิ่มบริการแจ้งเตือนเฉพาะบุคคล ให้คำปรึกษาภาษีออนไลน์ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย ขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมเศรษฐกิจยุคใหม่ ปรับอัตราภาษีให้สะท้อน มูลค่าปัจจุบันลดอุปสรรคการประเมินและการบังคับคดีภาษี ส่งเสริมรายได้ผ่านเทคโนโลยี ระบบจัดการค่าธรรมเนียมบริการ สาธารณะออนไลน์ การใช้แอปพลิเคชันจัดการขยะ/บำบัดน้ำเสียเชิงพาณิชย์ ระบบติดตามรายได้แบบอัตโนมัติ

นวัตกรรมดิจิทัลคือหัวใจสำคัญในการยกระดับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ข้อมูลภาษี ครบถ้วนทันสมัย ระบบบริหารภาษีถูกต้องโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงบริการง่าย ลดต้นทุนเวลา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บและลดหนี้ค้างชำระ รายได้ท้องถิ่นมั่นคงและยั่งยืน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อน การกระจายอำนาจสร้างรัฐบาลดิจิทัลระดับท้องถิ่น และการพัฒนาประเทศในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

References

- Department of Local Administration. (2016). *Local tax geographic information system application (LTAX GIS)*. <https://www.dla.go.th/index.do>
- Department of Local Administration. (2024). *Summary report of actual revenue according to the budget of local administrative organizations for the fiscal year (2024)*. <https://opendata.dla.go.th/dataset/2560-2567>
- Determining Plans and Process of Decentralization to Local Administrative Organization Act, 1999. (1999, 17 November). *Royal Thai Government Gazette*, 116(114 A), 4864.
- Jitpluem, T. (2025). Factors affecting the efficiency of land and building tax collection of Ban Kaeng Subdistrict Administrative Organization, Chaloe Phra Kiat District, Saraburi Province. *Ramkhamhaeng Journal of Public Administration*, 8(2), 299-337. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/RJPA/article/view/1636>
- Jitprakhong, P. (2025). Digital innovation and the enhancement of revenue collection efficiency of local administrative organizations: A case study of the online water payment system of Phrurphi Subdistrict Municipality, Surat Thani Province. *Journal of Academic Administration College*, 8(4), 301-319. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/article/view/281320>

- Krajangpan, K., Wisetsin, N. & Farangthong, S. (2022). Effectiveness of land and building tax collection of local administrative organizations: Lessons from abroad and guidelines for Thai local administrative organizations. *Journal of Management Science Dhonburi Rajabhat University*, 4(2), 11-29. <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/msdru/article/view/193>
- Kwansiribunmee, K. (2023). Guidelines for developing land and building tax collection of Samut Sakhon City Municipality. *Journal of Politics, Governance and Local Management*, 1(3), 24-26. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JPLM/article/view/18-26>
- Land and Building Tax Act, 2019. (2019, 12 March). *Royal Thai Government Gazette*, 136(30 A), 49-74.
- Leelawat, P. (2025). Revenue management innovation of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Interdisciplinary Political Science*, 3(2), 9-19. <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/JIPS/article/view/1363>
- National Strategy Preparation Act, 2017. (2017, 1 August). *Royal Thai Government Gazette*, 134(79 A), 67-72.
- Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee. (2025). *Estimated revenue of local administrative organizations*. https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-opm_0107_02_002
- Payapitaksakul, O. (2025). Public service innovation in Thai local administrative organizations. *Interdisciplinary Journal of Innovation Review*, 8(4), 255-266. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/279311>
- Phiukham, K., Wangmooklang, W. & Pothisai, J. (2024). Adaptation of local administrative organizations toward Government 4.0 through innovation. *Journal of Management Administration and Sustainable Development*, 2(3), 689-701. <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd/article/download/1134>
- Phramethawinairos, S. & Rakkatanyu, S. (2023). Local administrative organization management: Problems, obstacles, and solutions. *Journal of Academic Research*, 6(1), 289-302. <https://doi.org/10.14456/jra.2023.22>
- Saengchawek, A., Sittiwongsa, B., Anoncham, S., Promchak, W. & Pimphan, W. (2022). Tax collection management of local administrative organizations in Udon Thani Province. *Makut Ratchawithayalai University Journal of Social Sciences*, 5(2), 83-97. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSMBU/article/view/261194>
- Samartkul, P. (2025). Local politics, local governance, and decentralization in Thailand. *Journal of Social Science Innovation*, 2(6), 49-63. <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi/article/view/3215/2251>
- Srichan, T. & Kosolkittithamporn, S. (2023). 20 years of national strategy for Thailand's development. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 413-435. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/258310>
- Subdistrict Council and Subdistrict Administrative Organization Act, 1994. (1994, 2 December). *Royal Thai Government Gazette*, 111(53 A), 11-35.
- Wannwohan, W. (2025). Platform design for requesting copies of tax maps and property registration of Lampang Luang Subdistrict Municipality, Lampang Province. *Ramkhamhaeng Journal*, 8(1), 415-444. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/RJPA/article/view/1420>